

Asia: VN/23782/2023

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi alkoholilain 17 ja 26 §:n muutoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

A-Kiltojen Liitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi alkoholilain 17 ja 26 §:n muuttamisesta. Valtakunnallinen päihdetoipujajärjestö A-Kiltojen Liitto ry kehittää ja tukee paikallisten päihdetoipujayhdistysten A-kiltojen päihde- ja yhdistysmuotoista vapaaehtoista ja vertaistukitoimintaa, edistää toipumiskulttuuria A-killoissa sekä tekee A-kiltatoimintaa valtakunnallisesti näkyväksi. A-Kiltojen Liitto ry myös toimii päihdetoipujien vaikutuskanavana ja edunvalvojana sekä osallistuu päihdetoipujien kokemustiedolla yhteiskunnalliseen päihdekeskusteluun. Lisäksi A-Kiltojen Liitto ry kehittää naiseryistä päihderiippuvuuden ja lähisuhteiden väkivallan vastaista työtä ja vaikuttamistoimintaa. Lausunrossamme pyrimme päihdetoipujajärjestön näkökulmasta tuomaan esiin joitain esitettyjen lakimuutosten sosiaali- ja terveysvaikutuksia sekä vaikutuksia julkiseen talouteen ja Alkon kansanterveydelliseen tehtävään, ja esitämme, että hallituksen esittämiä lakimuutoksia ei tehtäisi.

Hallituksen esityksessä (HE) ehdotetaan muutettavaksi alkoholilakia siten, että alkoholijuomien vähittäismyyntiä koskevia säännöksiä muutettaisiin sallimalla luvanvaraiseen vähittäismyyntiin enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien alkoholijuomien lisäksi myös enintään 8,0 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät käymisteitse valmistetut alkoholijuomat.

Sosiaali- ja terveysvaikutukset

Päihderiippuvuutta sairastavia ihmisiä on Suomessa arviolta noin 350 000. Arviolta 70 000 lasta elää lasista lapsuutta. Lasten lisäksi ovat ne kaikkiaan lähes miljoona muuta läheistä, jotka kokevat pelkoa, ahdistusta, huolta ja surua perheenjäsenen tai muun tärkeän ihmisen päihdeiden käytöstä. Olemme huolissamme siitä, että kaikkien näiden ihmisten tilanne huononee entisestään, mikäli esitetyt lakimuutokset tehdään.

Jos enintään 8,0 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät käymisteitse valmistetut juomat tuodaan HE:n mukaisesti tarjolle lähikauppaan, niin tarjonnan ja saatavuuden lisääntyessä alkoholin kulutus ja päihdehaitat lisääntyvät. HE:n perusteluissakin ennakoidaan, että lakimuutos voi lisätä erityisesti oluen kokonaismyyntiä (HE s. 11).

Olemme päihdetoipujajärjestön näkökulmasta erityisen huolissamme siitä, että alkoholin kulutuksen kasvu polarisoituu siten, että kulutuksen ja haittojen kasvu painottuu jo valmiiksi huono-osaisiin ja haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin. Toisin sanoen: kasvava kulutus lisää päihdehaittoja, joista eniten ja nopeimmin kärsivät päihderiippuvuuteen sairastuneet sekä heidän lapsensa ja muut läheisensä. Lisäksi osa nyt päihderiippuvuuden kehittymisen kannalta riskiryhmään kuuluvista ihmisistä tulee alkoholin käytön lisääntyessä sairastumaan päihderiippuvuuteen. Näin ollen näyttää ilmeiseltä, että päihderiippuvuuden ja muiden päihdehaittojen sekä lähisuhdeväkivallan vastainen työ tulee entistä haastavammaksi, mikäli lakiesitykset tulevat lakeina voimaan.

Julkinen talous

Kun päihdehaitat kasvavat, ne näkyvät muun muassa poliisin, lastensuojelun ja muun sosiaalityön sekä terveydenhuollon kasvavana työmääränä ja siten yhteiskunnan kontolle lankeavina kustannuksina. Menetetyn työvuoden ja työn alentunut tuottavuus ovat myös todennäköisiä seurauksia esitettyjen lakimuutosten toteuttamisesta.

Päihdetoipujajärjestön näkökulmasta on vaikea nähdä, miten rationaalinen ja vastuullinen julkisesta taloudesta huolehtiminen onnistuu tilanteessa, jossa palvelujen kuormitus ja kustannukset kasvavat. HE:n perusteluista ei ilmene millä tavoin esitettyjen lakimuutosten kokonaishyödyt julkiselle taloudelle ylittäisivät kokonaishaitat.

Alkon kansanterveydellinen tehtävä

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että hallitus selvittää puoliväliriiheen mennessä muutosta, joka mahdollistaisi alkoholin luvanvaraisen vähittäismyynnin enintään 15,0 prosentin vahuisille viineille (s. 3). Alkoholitutkijat ovat arvioineet, että viinien vähittäismyynnin tuominen ruokakauppoihin väistämättä merkitsee ennen pitkää myös väkevien alkoholijuomien tuloa ruokakauppoihin.

HE:n perusteluissa todetaan myös, että hallitusohjelman mukaisesti Alkon kansanterveydellistä tehtävää ja asemaa ei muuteta (s. 3). Alkon kansanterveydellinen tehtävä on tärkeä tuki myös päihderiippuvuuden ja muiden päihdehaittojen vastaiselle työlle. Kuitenkin on todennäköistä, että hallitusohjelman päinvastaisesta kirjauksesta huolimatta hallitusohjelman muiden kirjausten (s.3) ja HE:n mukainen kehityskulku johtaa hallituskaudella myös 15 prosentin vahvuisten viinien vähittäismyynnin mahdollistamiseen, mikä ennen pitkää murentaisi Alkon toimintaedellytykset. Näin ollen hallituksen esitys alkoholilain 17 ja 26 §:n muuttamiseksi olisi toteutuessaan askel suuntaan, johon mielestämme ei tulisi lähteä.

Kunnioitavasti esitämme, että hallituksen esityksen mukaisia alkoholilain 17 ja 26§:n muutoksia ei tehtäisi.

Ikonen Yrmy
A-Kiltojen Liitto ry